

Реальному зниженню рівня оподаткування громадян із відносно низькими та середніми доходами (інакше кажучи, формуванню середнього класу) сприяло б не скасування проміжної (15%) та максимальної (30%) податкових ставок, а введення прогресивної, але з поміркованою шкалою податкових ставок систему оподаткування доходів фізичних осіб: для цього ставку податку з доходів фізичних осіб, які менші від двох мінімальних заробітних плат (МПЗ), необхідно зменшити до 10 %, з доходів від 2 до 4 МПЗ – до 13 %, що відповідає рівню 2004-2006 рр., і зберегти ставку 15 %, що діє з 2007 р. для оподаткування доходів працівників у межах 4-8 МПЗ, збільшити до 20% – з доходів від 8 до 15 МПЗ і до 25% більше 15 МПЗ. В результаті пропонується максимальна ставка відрізнятиметься від мінімальної в 2,5, а від чинної ставки – в 1,67 рази [6]. Для реалізації процесу вдосконалення справляння податку на доходи фізичних осіб необхідним є застосування таких принципів оподаткування:

- підвищити рівень мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму до їх реального розміру, які б відповідали реальним мінімальним потребам для існування;
- забезпечення помірно-прогресивного оподаткування доходів громадян;
- прогресивна система оподаткування доходів фізичних осіб має бути розрахована таким чином, щоб враховувати реальний діапазон доходів громадян.

IV. Висновки. Пільгова політика не забезпечує соціальне регулювання і підтримку громадян із низьким і середнім рівнем доходу, а призводить до соціального розшарування і зростання напруженості у суспільстві. Систе-

ма оподаткування доходів фізичних осіб повинна, крім фіскальної (мобілізація фінансових ресурсів до бюджетів), виконувати регулюючу функцію (підвищення рівня соціальної захищеності найбідніших верств населення за рахунок багатшої частини суспільства). Для цього необхідно запровадити помірно прогресивну шкалу ставок податку на доходи фізичних осіб, наблизити граничний рівень доходу до середньої заробітної плати по Україні. Проте, верхня межа ставок ПДФО не повинна ліквідувати у громадян з помірно високим рівнем доходів стимулювати збільшення їх капіталу.

1. Податковий Кодекс України: текст відповідає офіц. станом на 1 січня 2011 р. – К.: Національний книжковий проект, 2011. – 512 с.

2. Закон України “Про податок з доходів фізичних осіб” від 22 травня 2003 р. № 889-IV //Урядовий кур’єр. – 2003. – №127. – С.

3. Пономарьова Т. Ю. Податок з доходів фізичних осіб: переваги і недоліки. / Т. Ю. Пономарьова // Науковий вісник. – 2004. – вип. 14.7. – С. 244.

4. Римарська Н. І., Наконечний А. Я. Реформування порядку оподаткування доходів фізичних осіб та їх значення в наповненні бюджету України. / Н. І. Римарська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.4. – С. 140.

5. Валігура В. Соціально-економічне підґрунтя ефективності податкових реформ. / В. Валігура // Вісник ТНЕУ – 2009. – № 1. – С. 96-104.

6. Коцюбальський П. П. Вдосконалення механізму справляння податку з доходів фізичних осіб. [Електронний курс] / П. П. Коцюбальський [та ін.] Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1097>.

It is considered the social value of tax on the profits of physical persons; it is given the reformation of tax, mechanism of grant of tax social deduction. It is offered moderato progressive scale of physical persons' profits taxation.

УДК 336.717.061

Пилипів М. І.

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ВІДПОВІДНО ДО ПОТРЕБ КЛІЄНТІВ

У статті розкрито наслідки світової економічної кризи у діяльності комерційних банків. Досліджено важливість облікового забезпечення процесу здійснення банківських послуг. Наведена класифікація банківських послуг, які надаються відповідно до потреб клієнтів.

Ключові слова: комерційні банки, банківські послуги, облікове забезпечення, клієнти банку, кредити, депозити.

I. Вступ. Економічний розвиток нашої країни в умовах світової фінансової кризи безпосередньо залежить від стану банківської системи. В той же час від успішного розвитку економіки в сучасних умовах залежать нові можливості комерційних банків щодо створення ними ринку банківських послуг.

Оскільки в своїй діяльності банки приділяють все більше уваги наданню клієнтам послуг,

тому важливим питанням є удосконалення їх облікового забезпечення.

Проблеми бухгалтерського обліку банківських операцій досліджували в своїх працях такі вітчизняні вчені: О. Д. Василик, О. В. Васюренко, А. М. Герасимович, С. Ф. Голов, М. І. Горбатов, Н. В. Гордополова, В. М. Івахненко, Л. М. Кіндрацька, Г. Г. Кірейцев, І. Міщенко, Є. В. Мних, І. М. Парасій-Вергуненко, А. А. Пересада, Л. О. Примостка, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук, В. В. Сопко, В. М. Суторміна, Р. І. Тиркало, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець, В. А. Ющенко та інші. Водночас, питання облікового забезпечення банківських послуг, які надаються клієнтам по місцях їх виникнення вимагають подальших досліджень.

II. Постановка завдання. Мета статті є дослідження адекватних потребам клієнтів банківських послуг та їх облікового забезпечення.

III. Результати. Світова економічна криза призвела до погіршення економічної ситуації в Україні, тому внаслідок зменшення зовнішнього і внутрішнього попиту відбулося істотне зниження обсягів виробництва у всіх основних секторах економіки, крім сільського господарства. Це призвело до падіння ВВП у 2009 році на 15,1% в порівнянні з 2008 роком.

У 2009 році спостерігалось зростання співвідношення загальних активів банків (нескоригованих на резерви під активні операції) до ВВП, яке на 01.01.2010 р. становило 109,5% (на 01.01.2009 р. – 102,7%).

Водночас співвідношення активів банків до ВВП зменшилось до 96,2% (на 01.01.2009 р. – 97,7%), зобов'язань до ВВП – до 83,6% (на 01.01.2009 р. – 85,1%).

За умов зменшення попиту значно погіршився фінансовий стан підприємств та організацій України, які закінчили рік зі збитками у сумі 31,6 млрд. грн. Найбільших збитків зазнали фінансові установи України (37,6 млрд. грн.), у тому числі банки – 28,0 млрд. грн.

Протягом 2010-2009 років ресурсна база банків скоротилася внаслідок ускладнення доступу до міжнародних ринків капіталу та значного впливу коштів з рахунків клієнтів.

Так, обсяги депозитних коштів на банківських рахунках за 2009 рік зменшилися на 6,9%, або на 24,8 млрд. грн., і становили 335,0 млрд. грн., незважаючи на підвищення банками процентних ставок за депозитами у національній валюті – до 15,3% річних, в іноземній – на 1,4 до 10,0% річних.

Основна відмінність депозитів від попередніх років полягає у зміні їх структури, яка характеризувалася поступовим зростанням частки іноземної валюти.

Також має місце зменшення кредитної активності банків України, яке зумовлено вирішенням питань щодо заборгованості за проблемними кредитами, зокрема, їх продажем та реструктуризацією. Так, залишки заборгованості за кредитами, наданими в економіку, за рік скоротилися на 1,5%, або на 10,7 млрд. грн. – до 723,3 млрд. грн. Частка заборгованості за кредитами в іноземній валюті на кінець 2009 року становила 50,8% (на кінець 2008 року – 59,1%).

Слід зазначити, що протягом двох останніх років у розвитку кредитування в Україні є значні зміни. Так, після різкого зростання їх протягом 2004-2008 років у наступні два роки відбувається поступове уповільнення темпів зростання кредитування у річному обчисленні (зі 172,0 у грудні 2008 року до 107,6% у листопаді 2009 року), і за підсумками року вперше було зафіксовано зменшення залишків за кредитами, які надані резидентам – на 1,5% – до 723,3 млрд.

У структурі загальних активів питома вага кредитів становила 74,6% (на 01.01.2009 р. – 81,4%), високоліквідних активів – 9,6% (на 01.01.2009 р. – 8,2%), вкладень у цінні папери – 3,9% (на 01.01.2009 р. – 4,2%), основних засобів та нематеріальних активів – 3,9% (на 01.01.2009 р. – 4%), інших активів – 8,0% (на 01.01.2009 р. – 2,2%).

За 2009 рік відбулося зростання обсягів негативно класифікованих кредитних операцій у 3,3 рази, а їх частка в загальному обсязі кредитної заборгованості збільшилася з 3,8 до 13,1%. станом на 01.01.2010 р.

У 2010 рік відбулось незначне збільшення кредитних вкладень банків України в порівнянні з попереднім роком. Так, обсяг кредитів, які надані банками для суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб, за рік збільшився на 1,41% і на 01.01.2011 р. становив 757,891 млрд. грн., з них переважали кредити надані суб'єктам господарювання [1].

На фінансову стабільність банків великий вплив має формування резервів на покриття можливих втрат від активних операцій. Так, звітному році покращилась ситуація із формуванням резервів. Зокрема, обсяг сформованих резервів збільшився на 29,3 млн. грн., або на

23,9%, і на 01.01.2011 р. становив 151,731 млрд грн. [1].

Основною причиною уповільнення темпів стало зменшення ресурсної бази інших депозитних корпорацій (банків) унаслідок продовження впливу коштів з банківської системи та обмеженого доступу до зовнішнього фінансування.

Починаючи з 2010 року, спостерігається щомісячний приріст кредитних коштів виключно за рахунок зростання кредитів, наданих сектору нефінансових корпорацій у національній валюті. Проте темпи їх зростання були незначними.

При цьому більш вищими є темпи зростання обсягів депозитів на міжбанківському ринку в іноземній валюті, ніж темпи зростання у національній валюті. Це пояснювалось тим, що банки мають більшу потребу в додаткових коштах в іноземній валюті для обслуговування договорів щодозалучення коштів за кордоном.

Отже, наслідки економічної кризи проявляються у зменшенні ділової активної діяльності банків, їх ресурсної бази регулятивного капіталу, а також у зменшенні обсягів кредитування корпорацій (особливо у національній валюті) при скороченні кредитування населення (зокрема, в іноземній валюті).

Успішна діяльність банків в ринковому середовищі передбачає керівництво інтересами як засновників банку, держави, так і клієнтів. Фокус таких інтересів направлений на одержання банком прибутку. Це вимагає управління ризиками, які виникають при наданні послуг відповідно до потреб клієнтів.

Слід зазначити, що мають місце особливості ведення обліку в банках, зумовлені змістом банківських операцій шляхом поєднання кількісного та якісного їх відображення.

Облікове забезпечення процесу здійснення банківських послуг пов'язане із:

- чітким розподілом прав та обов'язків працівників банківських установ згідно із посадовою інструкцією;

- документуванням кожної господарської операції з метою формування повної, своєчасної і достовірної інформації;

- виконанням банками економічних нормативів і покладених на них функцій кредитно-розрахункової установи;

- формуванням системи контролю за наявністю і рухом майна банку, використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, зберіганням грошових і матеріальних цінностей, за правильним використанням власних і залучених коштів, а також за правильністю інших операцій;

- зберігання інформації про всі операції, складання звітів, передавання звітних даних у разі необхідності уряду, фінансовим, податковим та іншим контролюючим органам.

Виконання зазначених вище вимог щодо наповнення облікового процесу дає можливість формувати необхідну інформацію з метою надання нових банківських послуг.

Слід зазначити, що діапазон послуг, який надає сучасний комерційний банк є досить широким і поєднує депозитно-позикові, інвестиційно-консультаційні та інші, які наведено в табл. 1.

Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» банк - це юридична особа, що має виключне право на підставі ліцензії НБУ здійснювати всю сукупність банківських операцій із залучення (у вигляді депозитів під відповідні відсотки) грошових коштів фізичних і юридичних осіб, розміщення цих коштів від свого імені, на власних умовах та на власний

Таблиця 1

КЛАСИФІКАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Ознаки класифікації	Найменування послуг
Відповідно до специфіки банківської діяльності	Специфічні послуги Неспецифічні послуги
Суб'єкти одержання послуг	Юридичні особи Фізичні особи
Засіб формування і розміщення ресурсів банку	Активні операції Пасивні операції
Плата за надання послуг	Платні послуги Безкоштовні послуги
Зв'язок із рухом матеріального продукту	Пов'язані послуги Чисті послуги

ризик, а також відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [2].

Показники, які характеризують банківську систему України за період 01.01.2005–01.01.2011 рр. наведено у табл. 2.

рення мережі банківських установ, а й відмовитися від дворівневої системи і перейти до однорівневої. Подібна точка зору не знаходить підтримки з боку фахівців банківської справи, вчених, практиків. Централізовану банківську

Таблиця 2

Характеристика банківської системи України за 2005-2010 рр. [3]

Показники	Дата						
	01.01.2005	01.01.2006	01.01.2007	01.01.2008	01.01.2009	2010	
						01.01	01.12
Кількість зареєстрованих банків	181	186	193	198	198	197	195
Виключено з Державного реєстру банків	4	1	6	1	7	16	5
Кількість банків, що знаходиться у стадії ліквідації	20	20	19	19	13	14	19
Кількість банків, що мають ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій	160	165	170	175	184	182	175
з них: з іноземним капіталом	19	23	35	47	53	51	53
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	7	9	13	17	17	18	20
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	9.6	19.5 I	27.6	35.0	36.7	35.8	39.1
АКТИВИ							
Активи банків	134348	213878	340179	599396	926086	880302	942280
Загальні активи (не скориговані на резерви під активні операції)	141497	223024	353086	619004	973332	1001626	1093273
Готівкові кошти та банківські метали	5622	7628	11430	18313	20668	21725	25266
Кошти в Національному банку України	8305	17382	15280	19120	18768	23337	27071
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	9921	11589	18535	26293	40406	51323	62815
Кредити надані	96945	156268	268294	485368	792244	747348	757891
з них:							
кредити, що надані суб'єктам господарської діяльності	72875	109020	167661	276184	472584	474991	502752
кредити надані фізичним особам	14599	33156	77755	153633	268857	222538	191197
Довгострокові кредити	45531	86227	157224	291963	507715	441778	420194
з них: довгострокові кредити суб'єктам господарювання	34693	58528	90576	156355	266204	244412	258408

Аналіз структури свідчить про скорочення кількості банків в основному за рахунок підвищення вимог до реєстрації і ліцензування банківської діяльності, а також злиття, реорганізації банків.

Посилаючись на те, що протягом останніх років загальна кількість комерційних банків в Україні зменшується, деякі економісти пропонують не лише призупинити подальше розши-

систему ринкове середовище не сприйме [5, с. 73].

IV. Висновки. Отже, подальше зміцнення банківської системи України, пов'язане із наповненням облікового процесу з метою формування необхідної інформації для надання нових банківських послуг у відповідності до вимог клієнтів.

1. Річний звіт Національного банку за 2009 рік [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/publication/an_rep/A_report_2009.pdf

2. Косова Т. Д., Циганов О. Р. Банківські операції: [навчальний посібник]; Косова Т. Д., Циганов О. Р. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 372 с.

3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-III // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2001. – Вип. 1. – С. 3–47.

4. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/bank_supervision/dynamics.htm

5. Фінансово-кредитні відносини в АПК: [наукове видання]; за ред. ред. академіка УААН П. Т. Саблука, чл.-кор. УААН М. Я. Дем'яненка. – К.: Ін-т аграрної економіки, УААН, 1996. – 284 с.

This article examines the consequences of world economic crisis in the activity of commercial banks. It explores the importance of accounting process in carrying out bank services. It also provides the classification of bank services, which are tailored according to clients needs.

Івасишин М. О.

БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ГАЗОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті обґрунтовано місце бюджетування в системі управління витратами газотранспортних підприємств. Досліджено важливість бюджетування як складової управлінського обліку, пов'язаної із формуванням інформації для досягнення поставленої мети. Проведено оцінку та аналіз можливих результатів діяльності структурних підрозділів (центрів відповідальності) від впровадження бюджетування.

Ключові слова: бюджетування, управлінські рішення, газотранспортні підприємства, система управління, витрати, доходи, центри відповідальності.

I. Вступ. Розвиток ринкових відносин в сучасних умовах обумовив об'єктивну необхідність впровадження бюджетування, без якого неможливо здійснювати ефективне управління діяльністю газотранспортних підприємств, і яке все в більшій мірі залежить від рівня інформаційного забезпечення його структурних підрозділів.

З позиції газотранспортного підприємства як суб'єкта, що здійснює виробництво і реалізацію транспортних послуг, бюджетування дає можливість зрозуміти, де, коли і як на підприємстві будуть здійснюватись такі господарські процеси і які саме ресурси є необхідними для досягнення поставлених цілей.

Це пояснюється тим, що в умовах ринку підприємства мають самі визначати потребу у необхідних ресурсах на відміну від радянського періоду, коли такі планові показники доводились “зверху”.

Процес бюджетування, на відміну від процесу планування в минулих періодах, не є такий розтягнутий у часі, як останній, що робить його придатним для прийняття оперативних управлінських рішень.

Газотранспортні підприємства, які мають складну виробничу структуру, відчувають велику потребу в забезпеченні менеджерів різних ієрархічних рівнів управління оперативною, аналітичною інформацією. Одержання такої інформації, яка необхідна для прийняття дієвих рішень, забезпечується веденням управлінського обліку.

Бюджетування являється складовою частиною управлінського обліку, так як пов'язане із формуванням інформації для досягнення цілей діяльності підприємства, про очікувані витрати, доходи, прибуток, активи і зобов'язання і аналізом їх виконання [1,57]. Тому впровадження бюджетування повинно сприяти ефективному функціонуванню газотранспортних підприємств.

Значний вклад в розвиток цього напрямку обліку внесли вітчизняні дослідники: Білуха М. Т., Бородкін О. С., Бутинець Ф. Ф., Валув Б. І., Герасимович А. М., Голов С. Ф., Гуцайлюк З. В., Єфіменко В. І., Завгородній В. П., Кірейцев Г. Г., Кужельний М. В., Лінник В. Г., Литвин Б. М., Пушкар М. С., Сопко В. В. та інші.

Іноземні дослідники внесли також великий вклад в вирішення проблем бюджетування і, пов'язаних з ними питань управлінського обліку, зокрема: К.Друрі, Р. Вандер Віл, Б. Нідлз, Р. Мюллендорф, Т. Скоун, А. Яругова і інші.

Проте питання ефективної організації бюджетування як складової на газотранспортних